

HALTIN RETKI 19.4. – 1.5.1980

Olin aiemmin mielessäni haaveillut, että olisi joskus mukava päästä hiihtovaellukselle, jonka suuntana olisi Suomen korkein tunturi Halti. Tähän tarjoutuikin tilaisuus, kun asiasta tuli puhetta Väinö Rissanen kanssa. Puijon Ladun piirissä oli myös keskusteltu kyseisestä asiasta. Niin muotoutui porukka, johon kuuluivat: Väinö Rissanen, Risto Ryytänen, Seppo Ryhänen ja Kauko Mikkonen.

Pitkin kevättä retkeä puhuttiin. Laitettiin pulkkia, hankittiin varusteita. Pidettiin kaksi kokousta. Minä, jolla kyseinen retki olisi vasta toinen, yritin hankkia asiankuuluvaa tietoutta.

Oli sovittu, että varusteiden pakkaus autoon suoritetaan 18.4. illalla ja näin myös teimme. Väinön Volvo tuli niin täyteen, että varmaan ”silakkaa” ei autoon olisi enää sopinut. Retkelle lähtö tapahtui klo 6.00 ja suuntana oli Enontekiön Palojärven Galdotieva, josta Väinö oli tilannut meille majoituksen. Kun saavuimme Palojoelle, kerroimme Galdotievan matkailukeskuksen isännälle Seppo Koposelle vaellussuunnitelmastamme. Hänen mielestään edessämme olisi rankka retki. Koposen arvio piti paikkansa.

Vaellus Haltille alkoi 20.4. aamulla klo 8.10. Keli ei ollut läheskään parhain. Yöllä oli tosin pakastanut ja hanki kantoi alussa. Matka joutui. Päivän kuluessa ilma lämpeni ja silloin alkoivat myös vaikeudet. Hanki pudotteli ja meno oli tuperaa. Pulkista, joihin kohdistui kelin huonouden ja maaston vaikeuden takia kova rasitus, katkeilivat vetoköydet. Vaikeuksista huolimatta matka kuitenkin jatkui. Keskipäivällä, kun meno oli oikein vaikeaa, Väinö teki tulet. Samalla keitimme Riston spriikeittimellä ruuat ja nuotiolla kahvit. On totta, että ruoka niissä olosuhteissa maistuu ja kummasti virkistää. Päivän kuluessa huomasin, että sukseni, jotka olivat Karhu Titan merkkiset, leveys 5,6 cm, olivat sillä kelillä liian kapeat.

Saavuimme Tarvantojoen rajavartiotuvalle ja ensimmäinen hiihtopäivä oli takanamme. Olimme heti alkuun saaneet hyvän ”kasteen” ja tiesimme mitä edessä tulisi olemaan. Matkaakin oli kertynyt yli 22 km. Tuvalla oli ennen meitä lähteneet Asta ja Tapani. Tapani muuten Ikäsusi arvoltaan ja Astakin kova tunturivaeltaja. Ruokailtuamme keskustelimme heidän kanssaan, saimme ohjeita matkan varrelle ja samalla tutustuimme heidän retkivarusteisiinsa.

21.4. toinen päivä. Aamutoimen, puuron ja kahvin jälkeen lähdimme noin klo 8.00 aikoihin jatkamaan matkaa. Kaverit Asta ja Tapani olivat lähteneet pari tuntia ennen meitä. Myös heillä suuntana oli Puussasvaaran autiotupa. Vaellus sujui alkuun kivasti. Sään huononnuttua alkoivat vaikeudet. Lunta ja räntää tuli kovasti. Ensimmäisenä hiihtopäivänä tullut kantapäärakko tuntui kovasti vaivaavan. Olimme nim. hankkineet Rivakka-merkkiset hiihto- ja maastokengät ja ne vähän käytettynä osoittautuivat heikoksi kenkäratkaisuksi tälle retkelle. Risto oli hylännyt ne jo ensimmäisen päivän jälkeen.

Tommutjärven rantakoivikossa Väinö ja Seppo tekivät tulet. Spriikeittimellä ”pyöräytti” Risto makoisen muusin höystettynä karjalanpaistilla. Päivän aikana oli pojilla voiteluvaikeuksia. Omat sukseni pelasivat hyvin. Pulkastani katkesi vetoköysi. Risto, joka oli varannut mukaan yhtäsuntoista, laittoi rautalangasta uuden vetopelin, joka sitten pelasikin sillään melkein koko matkan. Uijajoelle tullessamme otin ensimmäisen ”mahalaskun”. Rinkkaan ja pulkkaan kiinnitettynä oli vaikeuksia päästä hangesta ylös omin voimin. Irrotettuani vetovyön pääsin kaverien avustamana pälkähästä. Kahvivettä joesta sauvan avulla nostaessani putosi Väinön pakki minulta jokeen. Sain sen ylös, onneksi. Kahvi ja korppu höystettynä hunajalla ”teki terää” ja virkisti. Päivän aikana totesin, että porukkamme tulisi resurssiensa puolesta kestämaan koviakin koettelemuksia.

Saavuimme Puussasvaaraan klo 19.20 aikoihin. Matkaan, noin 26 kilometriä oli kulunut yli 11 tuntia. Asta ja Tapani olivat puhdistaneet tuvan, joka oli ollut siivottomassa kunnossa. Oli lämmintä vettä ja siistiä. Ruokailtuamme tukevasti ja aikoessamme ruveta järjestelemään laveripaikkoja tuli kolme naista ja yksi

mies tupaan. Kuuden hengen tuvassa oli kymmenen henkeä. Tapani kutsui Astan ”yhtiökokoukseen”, jonka päätöksenä oli lähtö Kalkkovaivon tupaan, matkaa yli 15 km. Retkeily sääntönä on, että ensin tullut lähtee ensimmäisenä. Illalla soitimme kotiin. Kuopiolaiset ja Hesalaiset nukkuivat tuvassa, joku huonommin, toinen paremmin.

22.4. aamulla heräsimme klo 5:n aikoihin. Syötyämme puuron ja puolukkakiisselin ja juotuamme päälle korppukahvit lähdimme jatkamaan matkaa suuntana Hirvasvuopion rajavartiotupa. Pienen yöpakkasen ansiosta vaellus sujui alkuun hyvin. Olimme maisemissa, jossa näkyi jo jylhiä tuntureita. Vasemmalla lännessä erottui Ropi, 945 metriä. Etuvasemmalla hallitsi horisonttia Tsaima, 785 m. Kuljimme Nierivaaran vasenta laitaa. Maasto oli helppoa. Tulimme Kuoskatajärven rajavartiotuvalle (suljettu). Oli voimakas tuuli. Tuvan suojassa nautimme makoiset kanakeitot juusto- ja makkaravoileipien kera.

Matka jatkui. Pojat ottivat joitakin kuvia, kun hiihimme rajaa pitkin. Minulla ei ollut kameraa mukana, vaan oli sovittu, että saan heiltä myöhemmin kuvia. Ylitimme Lätäsenon vaivattomasti ja tulimme Hirvasvuopion tuvalle. Päivän hiihtomatka oli arvioimme mukaan noin 23 kilometriä. Tupa osoittautui hyväksi. Varmaankin kesällä paikka on kaunis ja kalastukseen erittäin sopiva. Saimme peseytyä tuvan yhteydessä olevassa saunassa. Illalla kävimme hakemassa voidepurkin, joka oli Ristolta pudonnut eräällä voitelutauolla. Myöhemmin tulivat ”Hesalaiset” ja majoittautuivat tuvan saunaan.

23.4. herätys n. klo 4:n aikaan. Aamuvellin ja kahvin jälkeen matka jatkui nopeasti. Suksi luisti ja mieli oli pirteä pesun ja hyvin nukutun yön jälkeen. Hiihimme Munnikurkkion rajavartioasemalle, josta menimme kysymään neuvoja reitin suhteen. Vartiopäällikkö P. Orava neuvoi auliisti. Vietimme yli tunnin vartiotuvassa ja rajapoikien kahvikassaa kartuttaen nautimme hyvät pullakahvit. Hiihtelimme kohti Tenomuotkan autiotupaa, joka oli sovittu seuraavaksi yöpaikaksi. Reittimme kulki pitkin rajaa. Pojat ottivat useita kuvia.

Matkalla tuli vastaan vaeltajia. Ensimmäinen kaksipäinen Keravalta, myöhemmin poika yksinään Tampereelta. Tavanomaisten kysymysten, puolin ja toisin, jälkeen jatkoimme matkaa. Tulimme Tenomuotkaan. Tuvassa oli poika Tampereelta, kalamies, joka oli kulkenut monet vuodet Lapissa kalastellen niin kesällä kuin talvella. Laulelimme poikien kanssa ja Tampereen poika sanoi kovasti pitävänsä lauluistamme. Hoidimme hiertymiämme. Olin hylännyt Rivakat, joille Väinö oli vielä uskollinen. Tässä vaiheessa Risto oli osoittautunut tomeraksi pojaksi, eikä toisistakaan voi sanoa muuta kuin hyvää. Risto oli koko matkan huolehtinut keittiö- ja ruokapuolesta. Illalla tuvalle tuli savonlinalainen mies ja vaimo sekä mies jonka kotipaikkaa en muista. Meitä oli tuvassa 8 henkeä. Päivän vaellus noin 26 kilometriä.

24.4. heräsimme aamulla klo 4:n aikoihin. Kaurapuuron ja kahvin jälkeen lähdimme noin klo 6:n aikaan kohti Porojärveä. Menosuunnassamme horisontissa alkoi näkyä jylhiä tuntureita. Pitkän aikaa hiihtelimme edessämme Jorbatserte. Saavuimme Porojärven maisemiin ja katselimme kiikarilla järven toisella puolella olevia tuntureita. Saavaara erottui selvästi – samoin Kekkosen ja rajavartioston majat. Juotuamme kahvit alkoi nousu Valtijokea pitkin Somasjärvelle. Oli kova tuuli ja jonkin verran pakkasta. Suksi luisti – ei ollut voiteluongelmia. Hiihtelimme pitkin valmista latu-uraa, joka oli tehty presidenttiä ja ”perässä hiihtäjiä” varten.

Jonkin aikaa hiihdeltäessä rupesi nälkä vaivaamaan. Päätimme leiriytyä ruokailemaan suojaiseen paikkaan ladun varteen. Syödessämme ajoi Skidoraito, perässä hiihtäjien porukka, ohi. Tervehdimme ja meille vastattiin. Jatkoimme matkaa, ja kohta tuli sama joukko hiihtäen vastaan. Joukon näkyvin oli O.J. Mattila. Eräs ev. luutn. ja joku muu, joita emme tunteneet, pysähtyi juttelemaan kanssamme ja suvaiitsi arvostella, ilmeisesti tavaroittemme paljoutta. Helppoa heillä, ylös Skidolla ja alas. Etenimme jokea pitkin jylhissä maisemissa. Vasemmalla hallitsi mahtava Toskalharji, korkeus 1027 metriä. Tunsimme paidassamme, että koko ajan nousemme. Välillä otettiin kartanlukutauko – jota tapaa olimme koko matkamme ajan noudattaneet. Tupaa lähestyttäessä otimme kuvia tunturipajua jokainen pulkkaamme tuvan lämmittämistä varten. Saavuttuamme tuvalle arvelimme matkaa kertyneen melkein 31 kilometriä.

Somasjärven rajavartiotupa oli hyvä ja siistissä kunnossa, oli myös puhelin ja soitimme kotiin. Ruokailtuamme ja hoidettuamme hiertymiä, joka minulle oli aiheuttanut vasempaan nilkkaan myös turvotuksen, lähdimme läheiselle Vallivaaralle (kartassa Valtivaara) katselemaan maisemia. Länsiluoteessa näkyi Ridnitsohka mahtavana peittyen välillä pilvien sisään. Halti jäi Ritnin taakse. Illalla ollessamme iltateen keittopuuhissa, saapui tuvalle kolme poikaa. Majoituimme kaikki laverille, oli ahdasta. Poika ilmeisesti yöllä kovasti hikosi koska pussini hänen puoleltaan oli märkä. Illalla oli pakkasta – 12 astetta.

25.4. herätys, josta Väinö oli koko matkamme ajan huolehtinut, oli noin klo 6:n aikaan. Herättyäni totesin, että tuuli kovasti. Riston mittari näytti - 6 astetta. Hesän poikien kovan iltasyönnin ansiosta tuvassa oli kova "asevelihenki" niin kuin ennen sanottiin. Ihme, että ei pahemmin häirinnyt – herätti vain muistoja. Oli arktinen tunnelma, kun lähdimme jatkamaan matkaa. Halti tulisi olemaan päivän suuri saavutus. Reittimme, jonka pääasiallisesti Väinö ja Risto valitsivat, kulki kuruja pitkin. Ollessamme eräässä jylhässä kurussa lensi rajavartioston helikopteri matalalla ylitsemme, tullen hetken perästä takaisin- Se oli vaikuttava näky. Matka Haltille Ritnin vasenta laitaa kiertäen meni nopeasti. Tällä osuudella emme keittäneet mitään. Suklaa, rusinat ja Maratonik juoma tekivät "kauppansa". Täällä käsivarren Lappi on mielestäni vaikuttavinta. Ilmeisesti korkeus, valkeus ja tunturien jylhyys vaikuttavat siten, että ihminen kokee oman pienuutensa ja on täysin luonnon ja Luojansa armoilla.

Hiihtomatkaa Somasjärveltä – Haltin tuvalle kertyi arvion mukaan noin 15 kilometriä. Aurinko paistoi koko ajan ja kasvovoiteet olivat tarpeen. Ruokailtuamme tukevasti lähdimme nousemaan Haltin huipulle. Ilma oli kirkas ja näkyväisyys hyvä. Läheinen Ridnitsohka, korkeus 1317 metriä, hallitsi kaakossa. Joka puolella näkyi huippuja. Joku on sanonut: maisemat Haltilta eivät ole vaikuttavia, ne ovat mahtavia! Kirjoitimme nimemme Haltin vieraskirjaan, numeromme olivat: Kauko 14172, Seppo 14173, Väinö 14174 ja Risto 14175. Järvisen Suksitehtaan testausryhmä oli testaamassa uusia tunturisuksia Lapissa ja he olivat yhtä aikaa huipulla. Järvisen ryhmä kuten myös pojat, kuvasivat näkymiä, Järviset etupäässä kuitenkin uusia suksia. Tultuamme alas tuvalle piti Seppo pienet juhlat 35 vuotispäivänsä kunniaksi. Mainio sattuma, varmaan Seppo muistaa tuon päivän aina, 35 vuotta ja Halti! Yövyimme tuvalle.

26.4. Olimme edellisenä iltana sopineet, että aamulla lähdemme varhain. Herätys oli klo 4.20. Sää ja keli oli mitä parhain. Matka alamaahan kävi nopeasti. Tulimme hetkessä Pitsusjärven tuvalle – uusi ja tilava, myös puhelin. Jatkoimme kohti Porojärveä. Matkalla näimme kauempaa Pitsuskönkään, joka näin talvella ei ole vaikuttava. Meekonjärven tuvalle tultuamme ihastelimme maisemaa, joka on mielestäni ainutlaatuinen Suomessa. Idän suunnassa hallitsee katsetta Saivaara, joka siltä suunnalta katsottuna on mahtava. On hyvä, että Kekkonen patsashankkeesta vaaralle on ilmeisesti luovuttu. Lännessä Meekonvaaran pahta ja pohjoisessa Annjalonjin jyrkkä kalliopahta.

Nautittuamme tuvassa kahvit jatkoimme Porojärveä pitkin idän suuntaan. Presidentti Kekkonen hiihtoloma oli päättynyt. Helikopterit rahtasivat tavaroita, kun hiihdimme majapaikan ohitse. Täällä pystytimme Väinön louteen ainoan kerran vaelluksemme aikana. Hiihtelimme "Kiinanmuurin" vieritse suuntana Raittijärven lappalaiskylä. Hanki kanto ja matka joutui. Kylään tultuamme totesimme, että emme saa taloista majapaikkaa yöksi. Kaikki olivat lähdössä Pitsusjärven maisemiin porohommiin. Jatkoimme Puittisjoan (kartassa Puittisjoki) autiotuvalle, johon yövyimme. Ankea paikka, katto vuoti. Korjattiin Riston "Avaruushuovalla". Täällä ei ollut käymälää, vaan tarpeella piti käyttää "käsivarsi systeemiä". Tuvassa oli lisäksemme yksi hiljaisen tuntuinen vaeltajapoika Espoosta. Päivän hiihtomatkaksi arvioimme noin 51 kilometriä ja se kyllä myös tuntui.

27.4. heräsimme klo 6.30, oli sunnuntai. Rauhallisen aamuruokailun jälkeen lähdimme noin klo 9:n aikaan jatkamaan vaellustamme. Seuraavaksi kohteeksemme oli sovittu Kaskasjoen tupa. Tulimme tuvalle nopeasti hyvän kelin ansiosta. Tukevan aterian ja kahvin jälkeen otimme Väinön kanssa pienet "nokkaunet" josta pojat Risto ja Seppo vitsailivat, että "ukot" kuorsasivat niin että tupa heilui. Klo 3:n aikoihin jatkui

matka kohti Kutukosken tupaa, jonka olimme valinneet seuraavaksi yöpymispaikaksemme, mikäli mahdollista. Jo kaukaa tunsimme savun hajua, josta arvelimme, että tuvassa on toisia vaeltajia. Tenomuotkassa tapaamamme Savonlinnalaiset olivat viettäneet päiväänsä tuvalla. Kaunis paikka ja hyvä kämpppä. Illalla keskustelimme vaeltamisesta Lapissa ja eritoten varusteista ynnä muusta. Päivän hiihto oli vajaat 32 kilometriä.

28.4. aamulla heräsimme noin klo 5.30. Ruokailun ja aamutoimien jälkeen vaellus jatkui. Seuraavaksi etapiksemme olimme sopineet Puussasvaaran ja tätä kohden suunnistimme. Oli helppo hiihdellä Vuontisjärven jäätä pitkin. Tulimme Kalkkohaivin rajanvartiotuvalle. Keitimme tuvassa kahvit. Helsinkiläinen mies kohdattiin. Vaihdoin kokemuksia. Vaellus jatkui. Lätäseno ylitettiin vaivatta. Vettä joessa ei ollut vielä paljon. Koskipaikka oli tosin avoin. Loppumatka Puussasvaaraan meni nopeasti Hesän miehen jälkeä pitkin. Tuvalle tulimme noin klo 1:n aikaan. Sovimme, että vietämme loppupäivän ja yön siinä, mikäli mahdollista. Päivän hiihto n 19 kilometriä. Pojat kävivät Puussasvaaran laella katselemassa maisemia, minä hoidin jalkaani. Illalla totesimme, että sää rupesi kovasti huononemaan.

29.4. herättyämme klo 4:n aikaan totesimme, että sää oli sumuinen. Pakkasta oli tosin 1/2 astetta. Arvelimme päivästä tulevan vaikean sään ja kelin suhteen. Päätimme, että hiihdämme Rupisuolijärven tuvalle aluksi. Moottorikelkan jälki veti alkuun siihen suuntaan. Keli huononi koko ajan eikä hanki enää kantanut ollenkaan. Kelkan jälkeä hiihdellessä kävi ilmi, että jälki ei menekään Rupisuolijärvelle vaan pikemminkin Tarvantojoelle. Tämä päivä ja osuus oli retkemme vaikeimmat. Vuorovedolla tupertaen matka eteni hitaasti mutta varmasti. Hanki ei kantanut ollenkaan. Päivän aikana ruokailimme kerran ja kerran keitettiin kahvit. Totesimme myös, ilmeisesti piristääksemme toisiamme, että onpa rautaista porukkaa, niin kuin olikin!

Kun tulimme Tervantojoen tuvalle, olimme 34 kilometrin matkaan käyttäneet aikaa noin 13,5 tuntia. Tuvalla oli opiskelijapoika Kauniaisista. Poika oli lähtenyt vaellukselleen huhtikuun alussa, joten hän oli ollut Lapissa jo melkein kuukauden. Sanoi tarvitsevansa tuuletusta opiskelun lomaan. Poika kertoi hiihtäneensä öisin. Hän lähtikin jälkeämme pitkin Puussasvaaraan illalla.

30.4. herättyämme klo 4:n aikaan totesimme, että yöllä oli satanut vettä. Mutta nyt sää oli pakastumaan päin. Opiskelijapoika oli kääntynyt ja palasi tuvalle takaisin. Valitteli huonoa keliä. Me lähdimme hyvän sään aikaan kohti Palojoen Galdotievaa. Matka sujui nopeasti kelkan jälkeä pitkin. Tulimme Palojoelle klo 1:n aikaan. Vaellus oli päättynyt.

Puhdistettuaamme sukset liisteristä ja pakattuamme autoon tavarat, pääsimme saunaan. Saunan jälkeen nautimme rouva Kopsen valmistaman mainion päivällisen. Elämä tuntui ruhtinaalliselta. Tehty vaellus oli jokaiselle meistä haaste ja kunnon koe. Matkan varrella näimme ja koimme paljon. Etenkin varusteiden, suksien, pulkkien, ruuan ja ensiaputarpeiden suhteen saimme arvokkaita kokemuksia.

Samalla kun kiitän retkitovereita paljosta, onnittelen itseäni, että olen saanut olla mukana ja retki monine kokemuksineen on takanapäin.

Kokonaishiihtomatkaksi muodostui ilman maastolisäyksiä 310 km.

Kauko Mikkonen

(Kauko Mikkosen retkikertomus on kirjoitettu puhtaaksi sellaisena kuin hän on sen kirjoittanut/Tuula Huttunen)